

Slutrapport för projektet:

Hur kan skogens sociala värden bidra till en hållbar landsbygdsutveckling?

Huvudsökande med kontaktuppgifter:

Docent/Forskare: Therese Bjärstig (1978-07-26)

Adress: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet, 901 87 Umeå

Tel: 090-7865000/070-2161268

E-post: therese.bjarstig@umu.se

Projektets löptid:

2014-09-01 – 2016-12-31

1. Sammanfattning

Projektets huvudsakliga slutsats är att privata enskilda skogsägare i många fall inte är bekanta med termen "sociala värden" utan att detta snarare är något de tar för givet och ser som en integrerad del av sitt liv på landsbygden och som skogsägare. Deras definition av sociala värden tar främst utgångspunkt i rekreationsvärden och möjligheter till jakt, fiske samt bär- och svamplockning, men även estetiska värden omnämns. Det som sticker ut i denna studie är att skogsägarna värdesätter enskildhet och tystnad när de talar om de sociala värdena. Vidare beaktas oftast inte de sociala värdena separat i skogsskötseln, utan fås "på köpet" via mer traditionella skogsskötselåtgärder enligt många av de intervjuade skogsägarna. Överlag framgår att kunskapen kring skogens sociala värden och hur dessa kan utvecklas är förvånansvärt låg, och följaktligen efterfrågar skogsägarna mer stöd och råd, primärt från Skogsstyrelsen men även från skogsägarföreningar. De privata enskilda skogsägarna önskar i dagsläget inte samarbeta i någon större utsträckning kring de sociala värdena, men ser gärna att Skogsstyrelsen och/eller kommuner i större utsträckning koordinerar och informerar när så är lämpligt.

Detta är i linje med de resultat som framkommer i den artikel som syntetiserar nationell forskning kring skogens sociala värden, med särskilt fokus på definitioner, politisk styrning och skötselmetoder. Även om svenska skogsaktörer lyfter fram olika aspekter av de sociala värdena, är majoriteten överens om att det är önskvärt med framförallt ett ökat inslag av deliberativa processer och frivilliga åtaganden i framtiden snarare än lagstiftning inom området.

I anslutning till detta har vi studerat hur partnerskap kan användas i syfte att skydda skogens sociala värden genom inrättandet av frivilliga naturvårdsavtal. Här blir det tydligt att regeringen måste engagera sig djupare och frigöra mer resurser i arbetet med att skydda skogens sociala värden. Detta för att lösa konflikter mellan prioritering av att bevara den biologiska mångfalden (gynnad av de flesta ansvariga myndigheter) och sociala värden (gynnas av de flesta skogsägare). Här behövs en politisk prioritering för att de frivilliga avtalen för skydd av skogar med höga sociala värden ska uppnå sin fulla potential. Konkret behövs tydligare definitioner och policyrekommendationer för att minska osäkerhet hos dem som jobbar praktiskt med att implementera avtalen.

Vidare så tyder våra resultat på att oavsett var skogsägarna är bosatta (åbo eller utbo), så har privata enskilda skogsägare en multifunktionell syn på sina skogar och skogsbruk. Vi ser att de skogsägare som har ett större skogsinnehav (mer än 100ha), samt anser sig vara aktiva skogsägare, är mer positiva till möjligheten att ta fram nya varor och tjänster baserat på skogens sociala värden än de övriga i denna studie. Män är generellt sett också mer positiva än kvinnor i detta avseende. Primärt kopplas de sociala värdena till lokala arbetstillfällen inom någon typ av fritids- och/eller skogsbaserade turism, och kan i detta avseende främja en hållbar utveckling av landsbygden. Det är emellertid inte självklart vem eller vilka som ska starta och utveckla dessa företag, eftersom det verkar finnas en brist på intresse bland de privata enskilda skogsägarna att själva göra detta.

2. Resultat

Projektet har i stort löpt helt i enlighet med projektplanen både under år ett och två, men med den justering att medsökande Lina Holmgren inte har medverkat i projektet då hon bytt anställning/arbetsgivare. Istället har Emma Kvastegård, Anna Sténs, Ulrika Widman och Max Eriksson bistått mig i arbetet. En svensk rapport som summerar projektets övergripande resultat kommer att färdigställas under december 2016 och januari 2017, för att gå i tryck februari 2017. Det material som samlats in under projektets första år har alltså under projektets andra år bearbetas och sammanställas i ytterligare två vetenskapliga artiklar, samt en svensk rapport. Att denna rapport laggar lite beror på att den först påbörjats när de vetenskapliga artiklarna färdigställts då denna bygger på och summerar resultaten i artiklarna. Projektet har förlöpt enligt den aktivitets- och tidsplan som ursprungligen tagits fram, men med justeringen att projektet skjutits fram fyra månader och det planerade deltagandet vid Forest Policy Meeting i Göttingen ersattes av en landsbygdskonferens på Island. Då en oerhört rik empiri samlats in inom ramen för projektet kan det tänkas bli ytterligare en vetenskaplig publikation baserat på detta material under 2017.

Sammanställning av publikationer:

- Bjärstig, Therese & Kvastegård, Emma (2016). Forest social values in a Swedish rural context: The private forest owners' perspective. *Forest Policy and Economics*. 65(): 17-24. <http://authors.elsevier.com/sd/article/S1389934116300077>
- Sténs, Anna; Bjärstig, Therese; Sandström, Camilla; Nordström, Eva-Maria; Fries, Clas & Johansson, Johanna (2016). In the eye of the stakeholder: the challenges of governing social forest values. *AMBIO*. 45(2): 87-99. <http://link.springer.com/article/10.1007/s13280-015-0745-6/fulltext.html>
- Widman, Ulrika & Bjärstig, Therese. Partnerships potential for protecting forests social values. Skickad till *Scandinavian Journal of Forests Research*.
- Bjärstig, Therese & Sténs, Anna. The Social Values of Forests and the Production of New Goods and Services: The Views of NIPF Owners. Skickad till *Small-scale Forestry*.
- Bjärstig, Therese; Widman, Ulrika & Eriksson, Max. Svenska skogsägares syn på skogens sociala värden. Populärvetenskaplig rapport på svenska. Prel. i tryck februari 2017.

3. Kommunikation

I projektplanen angavs att det inom ramen för projektet skulle skrivas 3 vetenskapliga publikationer i internationellt granskade tidskrifter samt en populärvetenskaplig publikation på svenska som sammanfattar dess artiklar. Inom ramen för projektet har 4 vetenskapliga artiklar skrivits, och en svensk rapport skrivs under december 2016 och januari 2017 (se ovan). Den svenska rapporten riktar sig till nationella aktörer och kommer spridas och kommuniceras till berörda aktörer både i en pappersversion, digitalt och muntligt av Bjärstig.

I enlighet med projektplanen har även deltagande vid internationella- och nationella konferenser, seminarier och informationsträffar skett i syfte att sprida resultatet av forskningen. Redan i november 2014 presenterade Bjärstig forskningsprojektet för initierade kollegor vid the Nordic Conference on Forest Policy Science (Ångavallen, Sverige). Ett papper med de första tentativa resultaten presenterades i juni 2015 av Bjärstig vid NESS årliga konferens (Trondheim, Norge). I maj 2016 presenterade Bjärstig ytterligare ett papper med mer utvecklade resultat vid The 4th Nordic Conference for Rural Research (Akureyri, Island). En sista konferens är inplanerad hösten 2017, då Bjärstig deltar vid IUFRO 125th Anniversary Congress "Interconnecting Forests, Science and People" (Freiburg, Tyskland) för att presentera projektets resultat för en internationell publik.

Bjärstig ingår sedan 2015 i en tematisk arbetsgrupp inom ramen för Future Forest, med fokus på internationella och nationella perspektiv på skogens sociala värden, vilken etablerades i syfte att sammanföra forskare och praktiker för att skriva en artikel till tidskriften AMBIO, arrangera en Nordisk

Workshop (på temat "Skogens sociala värden", vilken gick av stapeln 5 april 2016 på KSLA, Stockholm), samt nätverka och sondera möjligheter till en gemensam forskaransökan och/eller att ringa in kunskapsluckor och fortsatt behov av forskning. Ett annat sätt att synliggöra och kommunicera forskningen har även varit att ansluta sig till friluftsforskning.se, en nationell nod för kunskap om friluftsliv och naturturism i Sverige där Bjärstig numera ingår.

Även i media har projektets forskningsresultat synliggjorts, bl.a. kan artikeln "Så främjar du skogens sociala värden – jämte de ekologiska och ekonomiska" nämnas, vilken publicerats i tidningen Skogen (2016 nr 9, s 34-35) där Bjärstig intervjuades av journalisten Agneta Olofsson.

Slutligen, samarbetet med kollegor inom ramen för detta projekt har gett ringar på vattnet så tillvida att Bjärstig och Widman gemensamt skrivit en ny forskningsansökan på temat "Skogens sociala värden som ett innovativt verktyg och arena för integration av nyanlända" som under hösten 2016 skickats in till Familjen Kamprads Stiftelse.